



Numerul 35.

Oradea-mare 29 aug. (11 sept.) 1904.

Anul XL

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8. pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Altă Curtea-de-Argeș . . .

Un tren gol care se urcă greu în noapte, cu găfăituri, incelineli, hărăituri ciudate pe cuiele șinelor și opriri în mijlocul câmpului negru. Ceasurile s'au încurecat cu totul. Cândva în fundul nopții, ajung.

În gară se poartă câțiva țerani și doi-trei târgoveți și cocoane. În față un nesfârșit de întunecat din care, în acest început al lui maiu, nu vin nici cântece, nici glasuri, nici mirezme, ci numai un ușor vânt rece. Cerul e foarte adânc; în colț, Craiu-Nou sfios și palid.

Câteva felinare slabe risipite în capătul zării. Într'acolo merg tăcuți câțiva oameni. Cum îmi mai găsesc eu otelul?

O trăsură de țară așteaptă, cu un băiețel în capră. Mai știi, poate e birja din partea locului. „Ești cu cineva, băete?” „Unde vrei să te duc?” „La otel România.” Băiatul tace. Iată înse că vin spre trăsură câteva bătrâne, vădit de la țară. „Ce zice?” Întrebă una din ele. „Zice că să-l duc la otel”, răspunde băiatul stăpânii sale. „Ei haide, suie și dta.” „Nu, mulțămesc.”

Me iau după una din umbre. Un băiețas, leit ca cel de pe capră, duce geamantanul. „Acesta e drumul la otel România?” „Nu, cel de pe vale... Dar e și ăsta.” „Asta e, ori nu e ăsta.” „Asta, dar mai este unul”. Me înțeleg în sfârșit că rândul meu de a fi dus va veni după geamantan.

O strădiță pietroasă, tot mai sus, în aerul negru. Se văd foarte vechi case al căror rând al doilea pare că stă pe picioroange; așa-s de vechi, încât pare că se clatină. Strădița se lărgește într'o piață unde se văd prăvălii luminate. Băiatul, întrebat, lămurește: „asta e cofetăria, asta e cafeneaua”. Umbra cu geamantanul se vădește a fi un domn gras, cu barbison, foarte fudul. El se îndură într'un gang și băiatul depune geamantanul în prag. „Acum să te duc pe dta.” „Dar aici nu e otel?” „Ba da,

dar e scump”. „E bun otelul?” „E bun și ăsta, dar cellalt e mai bun. ăsta e scump.” „Vra să zică și ăsta e bun.” „E bun și ăsta, haidem la hotel România.”

Printre grădini în noaptea oarbă; pare că și miresul florilor a adormit. O căsuță în stil vechiu: e „telegraful”... și ce mai curte împrejur. O casă sprijinită și încunjurată de șchele. „Asta e o casă nouă?” „Da, e nouă... Un părete a crepat în două dăunăzi”. „Va să zică nu e nouă, o drege”. „Nu, nu e nouă... Dar acuma e nouă”.

Niște plopi minunați se înșiră pe marginea drumului, întinzând spre cer ramuri care-l caută toate, — imense șamoiaguri de frunze. „Ce frumoși plopi!” „E! i-a pus primăria.” „Ce primărie, mă, ăștia-s vechi, de când nu se pomenia de primărie”. „Da, ăștia-s vechi”.

Un sergent de stradă, foarte chipos, șuieră mândru la poarta otelului, cântând astfel un imn războinic, cuceritor către chelnerițe. A! cunosc otelul. Grădinața din față e mai frumoasă, grea de frunze nouă. Odăile par mai vesele. Și nu știu cum se face, dar vânătorile în parc închis pe urmele chelneriței înfloritoare au încetat: nu mai râde nimeni cu hohote. Vecinul meu, după a cărui iscălitură îmi pun numele, e un pașnic cetățan cu numele de Cohn, cu patria Fălțiceni, care o venit de departe — evlavios hagi! — ca să vadă Scaunul Domnilor din veacul al XIII-lea și al XIV-lea și ca să se închine la mănăstirea de Argeș. Dragul lui de Cohn, ce om cum se cade, ce patriot.

Natura întregă se bucură de venirea domnului Cohn. Întiu în faptul zilei, îi trage o ploaie, ca să nu-i fie cald, — o ploaie deasă, mocnită care pare să ție o săptămână. Apoi în verdeța înfrăgezită de apă, încep a cânta câte paseri sboară în acest colț de munte: ele spun în viers dulce noului lor prieten domnului Cohn, despre culmile stâncoase, despre văile verzii, despre vechile păduri, despre zidurile

negre, în care-și pot face așa de sigure cuiburi vie-tățile văzduhului. Uite pare că le aud refrenul: „domnule Cohn, domnule Cohn!”

Și iată că o rază de soare vine să-l vadă: sfioasă ea se strecură prin marea grădină sălbatecă din fund, cu buruiana naltă-naltă, și-i bate în geam. Dnul Cohn se îmbracă; aud cum sună apa în li-ghion; dlui dă storul în jos: îi rușine. Apoi după acest cercetaș prudent care e raza, norii toți cad de-odată ca o perdea de teatru. E o mare de albas-tru limpede. Dl Cohn își ia umbrela și pleacă. Merge încet cu ochii în jos, gândind. În gândul lui învie veacurile moarte în care s'a întemeiat aici în Argeș Domnia Terii-Românești. Domnul Cohn merge spre Săn-Nicoară.

Acuma intia oară văd bine Săn-Nicoară. E o ruină și nu e. Din turnul mare, drept, ce păzește la capătul bisericii, frumos și solid clădit din pături de cărămidă roșie, stau înse la locul lor doi pereți. Bi-serica pare umplută cu pământ ca o redută; zidul de cărămidă roșie, de pe care se desface sus ocnite minunat păstrate — băgați de samă că acesta e cel mai vechiu monument bisericesc din toată Româ-nimea — e întreg. Alcătuirea lui îngrijită și ele-gantă nu se poate asemăna cu injgheizarea pripită și sărăcăcioasă, din bolovani între rânduri de cără-midă, a bisericii Negru-Vodă.

De pe acest tâpșan, care e astăzi o grădiniță, s'a început viața celui mai vechiu din principatele noastre, acela al Terii-Românești.

*

Domnule Cohn rămâi în pace. Drumul de în-tors e de o strălucire ce nu se poate zugrăvi. Pre-tutindenii pe muncele e un triumf zimbitor al soare-lui blând care desmiardă, lunecând în albastru, ne-mărgenirea de verde tiner care e fapta lui. Prin văzduhul de tot limpede se văd lângă Merișani munții depărtați, cărunți de zăpadă și încununați de nori plini albi, care se țin prinși de vârfuri.

N. Iorga.



C â n t e e.

*Eu nu știu cum e iubirea
Că de nu-l văd într'o seară,
Toată noaptea me bocese,
Par' că nu-l mai văd o vară!*

*Un cuvânt mai trăgănat
Și o vorbă ca să-mi spună,
Mi-ar veni să plec în lume
Și să plâng ca o nebună!*

*Să nu deie Dumnezeu
Să înceapă cu-alta fată,
C'aș fi 'n stare s'o omor
Și să merg la judecată!*

*Eu nu știu cum e iubirea
Și n'o știu că cum se chiamă,
Atât știu, ca să-l iubesc,
Să-l iubesc fără de seamă!*

Iosif Stanca.

Câteva amintiri de la școalele din Brad.*

După un an de învățătură, isprăvisem cartea abe-ccedarului la școala românească din comuna mea natală, și tatăl meu — pe atunci „vițișpan” în Baia-de-criș a fostului Zarand — a hotărât să me dea la școala unguerească în orașelul Brad.

Școala unguerească din Brad nu mai eră ca cea românească: cea unguerească avea o curte largă cu un nuc bătrân, meri și mulți pruni, dar mai ales loc mare de alergat; casa școalei eră impunătoare, că eră cu etaj, jos se aflau doue sale de învățământ, iar sus în etaj eră „teatrul”, o scenă, culise și alte lucruri trebuincioase trupelor ambulante, care-și țineau aici reprezentațiile; domnul învățător, căruia i se zicea „Tanitó bácsi”, eră vestit că-i iscusit dascăl în împrejurime; portul lui „Tanitó bácsi” eră iarăș cu totul deosebit de al dascălului român: unul umblă în haine țărănești, în cioareci și cizme mari, celalalt purtă o „attilă” neagră cu găitane și cu cizme ce scârțăiau și nu făceau tropot, iar la partea de sus a turecilor aveau cate un mic ciucu-rel; salele de învățământ la unguri erau doue, și mai mari și luminoase, pe pereți cu multe și felu-rite icoane; numai băncile școlarilor erau la fel sgă-riate și cioplite și la unguri, și la români.

Dascălul „Tanitó bácsi” eră un omuleț indesat, sânetos, roșu la față și negru la păr. Barbă deasă, mică, — și pipa tare-i plăcea. Când intră dimineața în școală, scotea pipa, o pune pe masă, să aibă vergeaua lungă la îndemână, și, la caz de nevoe, s'o poată folosi ca mijloc de disciplină.

Trei ani impliniți am stat la școala lui, ca să me procopesc cât mai deplin în limba unguerească, și aveam locuință și mâncare tot la el, c'avea și nevastă „Tanitó bácsi”, dar copii n'avea. În cei trei ani n'am auzit pe acest dascăl să râdă vreodată cu poftă, de la inimă. Îmi făcea impresia unui om, care nu știe râde. Dar știea să zimbească așa nu știu cum: un zimbet particular și reținut, care-i făcea gura pungă, de pare că-l văd și astăzi. Acest zim-bet curios eră și râsul lui.

O altă particularitate a lui „Tanitó bácsi” — și a vremurilor trecute — eră, că ținea pentru școală un întreg depozit de nuiele.

Nu știu din ce lemn erau nuielile altora; ale noastre erau din corn. Mlădioase nu erau, dar aveau lungimea potrivită cu nodurile trebuincioase. Și am băgat de seamă, că de la o vreme plăcerea lui „Ta-nitó bácsi” nu se mărginea numai la pipă, ci ade-văratul deliciu pentru el constă intru a ne croi trei sau șase — după împrejurări — cu nueuea la păr-țile posterioare ale corpului.

Nuelile de corn aveam să le furnizăm noi co-piii, așa că dascălul alegea câțiva băeți mai resăriți și-i pornia într'o după amiază în „excursiune școlară”: din tușișurile de pe colinele Bradului scoteam lem-nul de corn necesar la educația noastră. Ochii das-călului căutau, ca nuelile să fie unele mai lungi, altele mai scurte, să ne poată atinge pe toți d'opo-trivă, chiar și pe cei ce ședeau în fundul băncilor. Băeții ședeau în partea stângă de la masa învăță-torului; fetițele ședeau în fața noastră, de partea dreaptă a mesei, — dar ele nu mâncău din bătaia

* S'a cetit în adunarea de la Brad a Societății pentru fond de teatru român, la 16-29 august 1904.

noastră și nici nu se duceau în „excursiune școlară”, când se sfârșia proviziunea nuelelor. Noi înse ne duceam, o culegeam, și mai alergam, și râdeam fără gând la viitorul apropiat --

Adevărat că și „Tanitó bácsi” știe să bată frumos. Dacă ne prăfuiă pantalonii îmbrăcați, eră *artist*, nu alt ceva.

Ți se părea, că nueaua este crescută în mâna lui, o apucă ușor, ca și cum s'ar jucă cu ea, o ridică în slavă, și când o lăsă în jos, o stringea puțin, și — jap! Odată, de două, de trei ori! Iar tu, întins călare pe o bancă făcută pentru treaba asta, sberai câteodată nainte d'a te atinge prima lovitură. Iar după prima lovitură săreai drept în picioare, ca imediat să te așezi iarăș frumoșel pe burtă... Nu eră glumă! Că așa învățător strașnic, mai rar! Dar, n'am ce zic, bătea — minunat.

Aproape după fiecare bătae, dacă se liniștia, ne mângăea cu vorbele:

— Lasă!... Când vei fi tu bătrân, ai să zici așa: „Să-l alduiască Dumnezeu pe Tanitó báci, că bine-a făcut ce-a făcut!”

Acum, dacă învățătorul nostru știea bate bine, avea ambițiunea, ca și noi, băeții, să învățăm a bate bine. Și astfel să-i dăm ajutor.

Privirea lui, aspră la început, ne îndemnă să ținem corect nueaua în mână; iar la sfârșit, când am croit bine pe cel păcătos, ochii învățătorului sclipiau de mulțumire și ne laudau:

— Bravo!... Arghirul teul! Bine-i!

Cel ce putea să croiască mai bine în școală, avea o mare trecere înaintea lui „Tanitó bácsi”, putea să fie cam greu la cap, nu eră pedepsit, dacă nu 'nvăță și eră scutit de unele îndatoriri școlare. Din contră, dacă nu loviai conform... legilor școlare, mâncai tu bătae.

Întia oară, când m'a distins și pe mine să aplic șase vergi unui camarad, care spărsese cu minge (cu „lopta”) un geam de la fereasta școlii, am simțit o emoțiune plăcută. Vinovatul întins pe bancă așteptă resignat executarea pedepsei. Am ridicat cornul, am dat odată... de două ori... Înzădar! Nici nu s'a clintit din loc, păcătosul! De! N'aveam deprimdere, nu știeam stringe nueaua la pont, și-mi tremură mâna, că nu reușeam... Cel vinovat râdea infundat, și râdea de mine. Și „Tanitó bácsi” s'a ridicat de la masă, mi-a smuls varga din mână și mi-a croit mie toată pedeapsa vinovatului:

— Ei! Ai văzut, măgarule?... Așa se bate!

Dascălul cel românesc ne pedepsiă și el cu câte-o tragere de urechi, ori o palmă, ceva. Ei, dar el nu eră învățător cu reputație, și ne pedepsiă întâmplător. Pedepsele dictate de „Tanitó bácsi” erau mai cu „metodă”, erau cum se zice în pedagogie „operă sevârșită cu plan!” Gradațiunea acestor pedepse, care o stabilise în urma unei experiențe îndelungate, eră următoarea:

Gradul întâi al pedepselor lui „Tanitó bácsi” eră „tronul”.

Ce-i „tronul”?

Într'un colț al salei de învățământ se înălță, cât un stat de om, o etajeră. Pe tăblițele ei, vre-o 5 sau 6, se păstrau minerale. Sub etajeră, pe podeală, eră atâta locșor, cât încăpea un copil de 8—10 ani, dacă se făcea ghem. În „tron” ședeam așa, că ne stringeam picioarele turcește, ne plecam puțin capul și spinarea, ne încrucișam brațele; ședeam

asă întronați o jumătate de ceas, dacă nu mai bine. De la o vreme se 'ntâmplă de te fură somnul, și tresăriai uneori de se clătinau toate mineralele înșirate d'asupra capului teu... Scăpai din „tron” cu oasele amortite.

După „tron” urmă în locul al doilea pedeapsa: „într'un picior”.

Un copil, sau o grupă de copii, stam frumos lângă fereastă într'un picior, ca găștele iarna pe gheață. Virtutea eră să stăm cât se poate de neclintiti și fără a schimbă prea des din picioare. Pedeapsa o consideram mai mult ca gimnastică, dacă nu eră inlocuită cu „trei dungi”.

„Trei dungi” nu va să zică alt ceva, decât o bucată de lemn cât bagi odată 'n foc, tăiată în dungi ascuțite și pusă după tablă. Pe una din aceste dungi — puteam alege care ne place — aveam să ședem timp mai scurt ori mai lung, iarăș după împrejurări.

În al treilea loc venia „în genunchi”, o pedeapsă care se aplică mai rar, pentru că lipsiau adese boabele de cucuruz, pe care să ingenunchiam.

Venia acum la rând, în ordinea pedepselor, *bătăile*. Și adecă:

Bătaia cu linia de stejar — eră mai grea decât cea de prun, — întâi bătaia „la palmă”, trei până la șase, pe o palmă ori p'amândouă. Bătaia „la degete”, o pedeapsă afurisită; poate cea mai usturătoare între toate pedepsele eră bătaia aceasta peste vârful degetelor: cele cinci degete de la o mână trebuiau împreunate într'un mănunchiu, și ținute așa ca linia să le poată nimeri bine pe toate; învățătorul izbiă aspru cu linia grea peste degetele tale. Iar tu? Repede îți vârăi degetele în gură, și de durere vedeai stele verzi; la a doua lovitură mai sareai de pe un picior pe altul, și slăbiai din incheeturi. Pe urmă, celelalte lovituri, dacă mai erau, nu le mai simțieai...

Adevărată fală și iscusință a bietului „Tanitó bácsi” au remas înse totuș bătaia cu varga *de corn*. Numai odată a schimbat cornul cu trestia cumpărată din prăvălie; dar de grabă a renunțat la dânsa: prea eră scumpă trestia; iar noi eram copii mulți și, din păcate, destul de rei.

După neam, unii eram unguri, nemți, puțini jidani, cei mai mulți români din țerani și din cărturari. La jocuri în curtea frumoasă a școlii, cu toată deosebirea de neam, buna-înțelegere nu eră turburată: esistau totuș și la jocuri *două* partide, cam egale la numer, unul eră partidul *domnilor*, celalalt partidul *prostimii*. Acest din urmă se compunea esclusiv din români; partidul *domnilor* eră compus din toate neamurile: nemți, unguri, jidani și domnișorii de român. Iarna, la brușit cu bulgări de zăpadă, partidul *domnilor* eră mai totdauna bătuț zdravăn de prostime. Primăvara, la jocul cu mingea, la „fuga lungă”, se 'ntorcea foaia, și noi domni de obicei eram mai sprinteni la picioare, la fugă prostimea română mai pe jos de domni. Toamna, la furat de mere din gădina unui proprietar vecin cu grădina școlii, nu mai esistau nici domni, nici prostime, ci numai frați de cruce, între care unii se urcau în pomi și scuturau, alții de jos culegeau, și iarăș alții erau de pază. Împărțeala merelor se făcea în școală, în zile când nu se țineau prelegeri. Și nu știu să ne fi certat vre-odată. Adevărat, că merele cele mai frumoase și mai de soi le puneam la o parte și le 'nchinam la „Tanitó bácsi”.

Trebuia să i le 'nchinăm, ca să nu ne întrebe, de unde „am cumpărat“ merele. Simțea el originea lor ; dar zimbiă în felul lui, le primiă și-și mai alegea câteva pe d'asupra din ale noastre.

De altfel, jocurile în curte, și mișcarea pe câmpuri și dealuri, erau una din ocupațiunile noastre principale. Ceva cetire, ceva scriere, ceva aritmetică și cântare : iată toată cartea ! Mai învățam, cei mai mărișori, un fel de geografie : geografie în versuri ! Țerile Europei și capitalele lor formau cuprinsul acestor versuri, din care nu pricepeam absolut nimic, dar le recitam mehanic perfect, — că dacă nu, „tronul“ săracul, „linia“, ori sfântul Neculai din pădure avea să vorbească.

Sâmbăta după amiază aveam o oră, care o așteptam cu multă sete. Dascălul nostru cumpărase un Robinson ilustrat, și ne cetia vreme de o oră istoria minunată a lui Robinson. Lectura a durat mai multe luni, „Tanitô băcsi“ cetia bucurosi păteniile robinsonesti, noi ascultam cu interes, sorbiam cu ochii pe Robinson, de drag ce ne era. Cea mai dulce amintire din școala primară este cetirea lui Robinson. Pe urmă, îl cetiam noi singuri, dacă învățătorul se îndură să ni-l împrumute drept remunerație pentru bună conduită.

Dar „Tanitô băcsi“ ne împărtășia și de altă bunătațe. Și această bunătațe, mare și rară, era teatrul ! Se purta cineva bine și nu-l necăjia peste zi, mergea seara la teatru. Teatru era mai în toată primăvara sau vara, cu reprezentații date de trupe ambulante de actori unguri. La toate reprezentațiile cu subiecte istorice asistam gratis toată ceata, câtă era învartirată la domnul învățător, eram 10—12 înși, la cari se mai alăturau și alți școlari. Nu era seară mai chinuitoare pentru sufletul nostru, decât seara, când din etaj auzieam clopoțelul și se începea reprezentația, iar jos în curte ne venia să plângem. Bucuroși am fi purtat ș-o bătae, dar — după teatru.

În vacanțele de vară ale unui an, când noi eram acasă în Baia-de-criș, am prins de veste, că la Brad sosise o trupă de actori români sub conducerea lui Alecsandrescu din București, și că își ține reprezentațiile în etajul bine cunoscut de la școala noastră. Idealul suprem, al meu și al fraților mei, era să asistăm în fiecare seară la teatrul românesc. Dar venia o greutate la mijloc : ne aflam cam mulți acasă la Baia-de-criș, atât copii, cât și alte neamuri, care doriau să meargă la teatrul din Brad, iar trăsura n'aveam decât una singură, și așa nu era loc d'ajuns nici pentru jumătate din doritorii d'a vedea artă românească în Brad. Ca să fie pe dreptate, aveam să umblăm la teatru cu schimbul, azi unii, mâne alții, poimâne iarăș alții și așa mai departe. Nu-i vorba dreptatea era bună, când ne venia rândul să plecăm la Brad ; dar era greu de tot, când trebuia să stăm acasă și să vedem pe alții plecând, — mai ales dacă am fost deja cu o zi mai înainte la teatru și l-am visat toată noaptea, — nu era de suportat o asemenea stare, și trebuia să facem ceva, s'o îndreptăm.

Fără să ne vadă cineva, într'o după amiază, pe la cinci ceasuri, ne furișăm d'acasă doi copilandri (de vreo 10 și 12 ani) — eram eu subsemnatul cu un frățior — și o apucăm pe picior frumuseț și încetisor din Baia-de-criș, și haida, hai cătră Brad, tot pe jos, în prav și soare de vară. După o cale de vreo patru kilometri, sudori ne scâldau fețele roșite

de căldură, și iată ne ajuug deja trăsurile domnilor din Baia-de-criș, care mergeau și ei la Brad. În cea dintii trăsura cine era ? Era nașa noastră (Victoria Frâncu, soția celui d'al doilea vicecomite al Zărandului) și mai erau și alte cocoane. Nașa nu voia să crează : oare finii ei să fie p'aici singuri pe drumuri ? Trece pe lângă noi cu trăsura, mai merge puțin ca vreo douezeci de pași și — se oprește. Și ne strigă tare mirător, că ne-a recunoscut :

— „Dar voi ?“

Noi dăm din umeri.

Și iarăș ne 'ntrebă :

— „Da unde ve duceți ?“

— „... la tiatru !“

— „O, copii ! copii !“ și-și face cruce. „Să vi se întâmple o nenorocire în drum... Haideți iute, în trăsura. Bată-ve norocul, copii, să ve bată !“

Și ne înghesuim pe unde puteam, printre cocoane. Ne bătuse acum în adevăr norocul.

Și așa am umblat aproape regulat în toate serile la reprezentațiile teatrului românesc, — mai în trăsura, și mai pe jos.

Căci mare și frumos lucru este teatrul național !

Atunci, înainte de asta cu aproape patruzeci de ani, am simțit acest adevăr. Iar astăzi îl înțelegem în fiecare an tot mai mulți și tot mai bine. Și nu mai avem, decât să dăm acum dovezi, că-l înțelegem. Cum ?

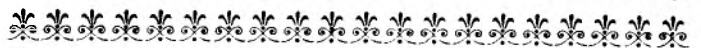
Să sprijinim cu fapta și din toate puterile Societatea pentru fond de teatru român !

Și iată, am făcut o treabă bună, cinstită și românească.

Am terminat.

Oena Sibiiului, în august 1904.

E. Hodoș.



Proverbe chinezești. Scriitorul german F. Heigl a publicat un interesant studiu cu privire la cultura și religia chineză. Împreună cu studiul a publicat și o colecțiune din proverbele cele mai usitate ale Chinezilor. Iată câteva din ele :

— Dacă vrei, ca rudenile să te iubească dă-le tot ce-ți cer pe credit și nici odată să nu pretinzi înapoierea prețurilor.

— Cea mai bine încuiată este poarta, pe cari o lași deschisă.

— Filozoful vorbește mai cu predilecție de cartea sa, iar măcelarul de porcul seu.

— Bijuteriile sunt ultimele obiecte pe cari le vindem.

— Dacă cineva are minte multă, aceasta încă nu înseamnă, că e destul de isteț.

— Temnița ziua-noaptea e închisă și totuș este plină ; biserica toată ziua e deschisă și totuș este goală.

— Adese-ori e mai ușor a guvernă un imperiu decât o familie.

— Dă afară din slujbă, dacă poți pe mandarin, dar nici odată să nu-l insulti.

— De ești sărac, nici dracul nu-ți vine în ajutor ; inse dacă te bolnăvești, sute de înși știu să-ți recomande medicină.

— Dacă ai bani mulți, găsești rudenii de tot soiul și rangul, dacă ai puțini, nimeni nu-ți cere cumetria.



Lecție de muzică.

Prea târziu!

De Pierre Loti.

Plecuse de dimineață pe un timp frumos, vântul adia ușor și marea era liniștită, încât nici un val nu se vedea pe nemărginita-i întindere, semăna cu un lac ale cărui țărături se pierd în zarii...

Pescuitul le fusese îmbelșugat... și bieții pescari oboșiți, se îndreptau spre țărutul depărtat, pe care d'abia îl mai zăria în orizont.

Înoptase — vântul începuse să bată, marea își ridică valurile din ce în ce mai furioase și o ceață deasă se lăsă; se făcu așa de întuneric încât pescarii nu se mai vedeau în barcă.

— Semn reu!

Nu știeau încotro să se îndrepte, știeau numai că partea în care se aflau era drumul atâtor vapoare și corăbii care fără încetare treceau pe acolo...

...Li se părură că se aude un sgomot care înaintă spre ei, nu se vedea nimic înse...

De-odată un țipăt sinistru se auzi aproape de ei; era sirena unui vapor.

Pescarii se ridicară în barcă palizi, simțind pericolul, acolo lângă ei; fără să-l vadă și să se poată apăra!

— Par' că ar veni dinspre babord, zise unul.

— Mai repede din spate!... sinistrul țipăt se auzi și mai aproape data asta.

— Hei Jean-Marie nu vezi nimic colo?

— Nu, nimic...

— Ah, uite-l!

Aproape de ei întrezăriră prin ceață silueta unui mare vapor care înaintă spre ei...

— Înaintea tribordului! stringeți frânghiile! strigă Joel.

Vai prea târziu!...

Isbită în coastă barca dispărură într-o clipă ca într-o vâltoare uriașe.

De pe bordul vaporului se auzi strigătele de agonie ale pescarilor; ordinele fure date; vaporul se opri; oamenii trimiși într-o șalupă în căutarea celor din barcă se întoarse după un ceas de căutare cu câteva sfărâmături din barcă și o lopată.

Oamenii dispăruseră în mare.

Uriașa masă de fer, inconștientă își reluă drumul. Din dramă nu mai rămăsese decât o notă scurtă, pe *cartea lochului*:

Astăzi, la cutare oră, în cutare zi, pe o ceață deasă mergând sub mică presiune, la capul de nord est din Marea Nordului am abordat o barcă necunoscută; o oră de căutare au ramas zadarnice. Avusul va fi comunicat semaforului celui mai apropiat.

Și acolo în micul port de pe coastă trei văduve și câțiva orfani, așteptă cu inimă frântă pe cei trei pescari, victime ale fatalității și progresului.

Ionel.

Virtutea e ca mărgăritarele unui colan; dacă se rupe firul care le ține unite, nu cade numai una, ci cad toate.

*

Nu de la natură, ci din educațiune și obiceiuri derivă cele mai mari calități ale noastre.

Deseântec popular.

— Din Banat. —

Când cineva e beteag de incolăcit, descântătoarea face de trei ori semnul crucii, apoi i-a un cuțit și atingând într'una foalele celui beteag, zice de trei ori:

Colăcesc, colăcesc,

Cu doi, cu doi, cu doi,

Cu trei, cu trei, cu trei,

Cu patru, cu patru, cu patru,

Cu cinci, cu cinci, cu cinci,

Cu șase, cu șase, cu șase,

Cu șapte, cu șapte, cu șapte,

Cu opt, cu opt, cu opt.

Cu nouă, cu nouă, cu nouăzeci și nouă

De pocituri,

Cine cal alb a încăleacă

De reu n'o mai da

Cu ciatca maica Măriuța.

Alex. Țințariu.



Logodna și căsătoria japonezelor.

A cum, când Japonia e la modă, cetitoarele vor afla de sigur cu plăcere cum sunt tratate femeile în acea țară.

Când un tiner a pus ochii pe o fată, își declară amorul legând o ramură de bambu la ușa casei părinților domnișoarei.

Dacă ramura rămâne la locul ei, însemnează că cererea a fost respinsă; în caz contrariu, logodnicul e primit în casa fetei.

În restimpul dintre logodnă și nuntă, tinerul trimite daruri logodnicei lui, și ea le oferă imediat părinților sei.

Nunta se celebrează seara.

Mireasa e îmbrăcată cu un lung „Kimono“ de mătase albă, cu vâl alb, și, ca și ginerele, stau unul în fața altuia.

Pe lângă fiecare e așezată câte o masă; pe una din ele se află o cafetieră cu două robinete, o sticlă de „sake“ și cești; pe cealaltă un brăduț, care semnifică tăria soțului, un prun mic, care semnifică frumusețea soției, și în sfârșit o barză reze-mată de o broască țestoasă, care reprezintă viață lungă, fericită, dorită de amândoi.

La ospățul de nuntă, fiecare invitat bea trei cești de „sake“ și cafetiera cu două robinete, conținând și ea „sake“, e pusă alternativ la gura mirelui și a miresei de doi servitori, ceea-ce înseamnă că ei trebuie să împartă bucuriile și durerile.

Soția își păstrează vâlul în toată viața ei, și la moarte el îi servește de giulgiu. Datoria principală a unei japoneze pentru toată viața ei este supunerea: cât e fată, părinților ei; cât e măritată, soțului ei și părinților acestuia; ca văduvă, fiului seu.

Pe de o parte, femeile japoneze sunt ținute închise în case, sunt educate cu grije ca și bărbații și își au pozițiunea lor în societate; dar pe de altă parte, n'au absolut nici o independență și sunt cu dese-vârșire supuse soților, fiilor și rudelor lor bărbați.

Ele n'au nici drepturi legale și în nici o împrejurare o femeie nu poate obține divorțul sau separația de soțul seu, ori cât de mare ar fi vina acestuia.

Poezii din popor.

- Comitatul Hunedoara. —

Frunză verde lasă, lasă,
Cei bătrâni să șadă-acasă,
Cei tineri să se sărute,
Cei bătrâni să nu se uite.

Hai bade să ne avem dragi,
Amândoi suntem săraci:
Să trăim cu buze moi,
Ca și cei cu șase boi;
Să trăim cu buze dulci,
Ca și cei cu șase junci.

Dragostea dintr'altu sat,
Ca pita de cumpărat,
Când o cumperi te tot bucuri,
Când o măneci nu te mai saturei.

Fă-me Doamne ce mi-i face,
Fă-me pasere măiastră,
La bădița la fereastră,
Să-i fac vânt cu hărpile,
Să-i deschid ferestile,
Să-i dau boare la lumină,
Să văd pe badea la cină.

(Lina Popa, jună. Vețel.)

Păsăruică păsăria,
Io iubesc, altu mi-o ia,
Păsărică de pe lună,
Io iubesc altu-o cunună,
Io iubesc cu bun cu rea,
Și nu știu care-i a mea.

(Din Bretelin.)

Fă-me Doamne ce mi-i face,
Fă-me pasere surie,
La badea 'n cântelărie,
Să-i văd ochii cum cetește,
Cu gura cum vorovește,
Noaptea cum se hodinește.

Fata care 'mbătrânește,
Mult așteaptă și gândește,
Duminea 'n serbători,
Se perie își pune flori,
Tot așteaptă pețitori,
Când Crăciunul că sosește,
Cătră maică-sa grăește:
Scoală-te maico din pat,
N'auzi câinii cum tot bat?
Taie maico tăeței,
C'ăia-s pețitorii mei,
Hai să-i băgăm după masă,
Și să le dăm beutură,
Doară nu me caută 'n gură,
Încă doi ani de-or mai trece,
Împlinesc suta și zece.

Leliță cu părul creț,
Te cunosc sara pe mers,
Pe mersu picioarelor,
Pe spălatu poalelor;

Le porți albe și spălate,
Mulți voinici bagi în păcate,
Astăzi mâne ori poimâne,
Me bagi mândro și pe mine.

Doamne să nu me omori,
C'am iubit doue surori,
Și cea mică și cea mare,
Și 'ncă doue verișoare.

Culese de

Emil V. Deșan



Felurimi.

Un sfat. Jupoanele, gulerele și manșetele, făcute din toal imprimat sau din muselină nu trebuie spălate cu leșie, fiind că se îngălbinesc. Se pot spăla înse în felul american: se iau 50 litri de apă ferbinte și 2 kilograme de săpun. Se adaogă șese linguri de alcali și doue de esență de terebentină. Se amestecă totul cu o măturică mică. După aceea se pun rufele în acest amestec și se lasă cinci ore, fără a le atinge, având grije ca să fie acoperite ermetic. Am dat proporții pentru o cantitate de rufe, destul de mare, dar bine-înțeles se pot reduce, relativ cu rufele pe care le avem de spălat. După ce stau cinci ceasuri în acest amestec, se spală, frecându-se ușor și pe urmă se scot turnând peste ele apă clocotindă. În urmă se limpezeste. Rufa ese de o albeață superbă și prin acest procedeu e mai puțin uzată, decât prin ori ce altfel de spălătură, de oare ce se freacă foarte puțin. Amestecul înse trebuie să fie foarte bine făcut, căci altfel rufele se pot arde. În Germania, în America și în Belgia, toate rufele se spală în felul acesta; natural că e economie și de timp, și de lucru, și de combustibil. Amoniacul se evaporează numai decât și mirosul de terebentină dispăre, după ce se usucă rufa. Deci elegantele noastre n'au de ce să se teamă.

Corsetul și dușmanii sei. Corsetul are un mare numer de dușmani mai ales dintre bărbați. Unii zic că diformează talia femeii, iar alții că-i strică sănătatea. Priviți statuetele antice, zic ei, aceste capo-d'opere, care reprezintă corpul omenesc în frumusețea naturei. Statuetele Venerii, au un cordon strins ca acela al femeii moderne? Carol al X-lea, care își amintiă de lungul corset al Mariei-Antoineta, eră un mare dușman al corsetului. Un savant a zis că corsetul turtește coastele cari ar trebui să fie curbe, așa că cine ar vedea scheletul unei femei care a întrebuințat mult corsetul, s'ar speria în ce stare l-ar găsi. Mulți bărbați, ca să facă pe femeile lor să se lase de corset, le dau ca exemplu pe dna Tallien, care în toată viața sa n'a purtat corset și totuș a fost considerată ca femeia cea mai seducătoare a timpului seu. Pentru că mai toată lumea, mai ales bărbații, s'a convins de relele ce decurg din purtarea corsetului, și pentru că vede că femeile nu renunță la el, s'a inventat un corset format din panglici, care a realizat dorința: de a susține bustul fără a jenă respirația și fără a vătămă organele interne.





ADUNAREA DE LA BRAD.

Salutul Zarandanilor

rostit de profesorul *dr. Pavel Opreșca*.

Ilustre domnule president!

Mărite comitet!

Ilustră adunare!

Zarandanii iubitori de neam, patrie și cultură națională, salută cordial prin mine Societatea pentru înființarea teatrului român.

Da, căci Societatea aceasta sub conducerea Dvoastră nisuește să deie viață teatrului național român, factorului însemnat pentru promovarea culturai naționale, — singura adevărată, singura educativă, ca astfel prin artă să nobilizeze inimile române și să conducă la perfecțiune desevărsită.

Teatrul nostru național a trecut deja peste prima fază de dezvoltare, și-a asigurat fondul material, capitalul trebuincios; acum s'a apucat să-și evalueze puterile artistice, preoții Thaliei naționale și prin aceștia să respândească asupra neamului român tot ce e frumos, bun, nobil.

Resolvând aceasta problemă cu succes, suntem siguri că Societatea prin activitatea și adunările ei va contribui la nivelarea diferențelor sociale, va estirpă discordia și ura, ce adese ne îmbrâncesc și fac indiferenți față de instituțiile culturai naționale, poate chiar în urma educațiunii, ce o facem în institute cu caracter diferit.

Nutrim speranța, că caracterele firme ale părinților și strămoșilor noștri, scoase din istoria națională ori cea universală, reinviate pe scenă în mult dulcea și frumoasa noastră limbă maternă, vor contopi neamul român într'un organism unitar viguros, cu aceleași simțeminte, cugete și aspirațiuni atât în cele sociale, cât și în cele publice.

Iată problema cea importantă, vitală pentru noi!

Sub înțeleapta și măiastra conducere a măritului comitet, ce conduce destinele Societății, Societatea pentru înființarea teatrului național an de an va deșteptă idealism, iubire față de literatura națională, limba strămoșească, tradițiunile și instituțiunile ei și astfel cu siguranță vom ajunge ținta dorită.

Noi, zarandanii cu zel și sinceritate ne înrolăm între conlucrătorii pentru prosperarea Thaliei române și depunem cu însufletire obolul nostru pe altarul ei, ca astfel cu vorba și fapta să dovedim dorul neastâmpărat ca teatrul național să aprindă lumina adevărată a cunoștiinții de sine și să o reverse peste toți frații de acelaș neam, lege și limbă!

Ve rog, Ilustre dle president și mărit comitet, demnilor apostoli ai culturai naționale și reprezentanți ai Thaliei române: primiți cordialul nostru „Bine a-ți venit!” în mijlocul zarandanilor.

„Să trăi-ți, dle president și mărit comitet, mulți ani! iar voi, ilustri membrii ai adunării generale, sosiți din toate părțile, fiți salutați: să ve înmulțiți

ca năsipul mării, ca stelele cerului, conlucrând în deplină armonie la realizarea scopului Societății și atunci de sigur vom vedea visul de aur al vrednicilor și fericitilor întemeietori ai teatrului național.

*

După încetarea aplauselor, președintele *Iosif Vulcan* mulțumește astfel pentru buna primire:

Fraților zarandani,

Frumoasele cuvinte ce ne-a adresat oratorul Dvoastre, inspirat de dragostea culturai naționale, ne-au încălzit inimile.

Un centru cultural locul unde ne aflăm, noi am venit aici să ne închinăm steagul falnicului steag al Dvoastre care fâlfăie cu mândrie de pe piscul acestei cetăți a culturai românești.

Zarandul are o parte însemnată din stăruința pentru înființarea Societății noastre, căci un distins fruntaș al seu, în veci regretatul *Iosif Hodoș* a dat tot concursul seu pentru ca idea trup să se facă.

Cu cea mai mare bucurie vedem că generațiunea care succede dinsului, urmează aceeaș cale și primește cu atâta dragoste pe cei ce vin cu dorul propășirii noastre intelectuale.

Ve mulțumesc în numele Societății noastre pentru căldurosul salut ce ne adresați și ve stringem mâna cu respect și iubire frățească!



Salutul Asociațiunii

pronunțat de directorul *Georgiu Părău*.

Ilustre dle președinte!

Prea onorat comitet și

Mult onorată adunare generală!

Comitetul central al „Asociațiunii” pentru literatura română și cultura poporului român, prin decisiul seu adus în 18 ale curintei, sub nrul 822 m'a însărcinat ca împreună cu prea onoratul domn protopresbiter local *Vasile Damian*, să reprezentăm Asociațiunea susnumită în aceasta adunare generală, a cărei scop este: „Crearea unui fond de teatru român”.

Comitetul central al „Asociațiunii” noastre culturale, prin decisiul seu sus amintit, ne-a impus o sarcină foarte onorifică, dar totodată și foarte grea.

Spre a putea satisface aceste foarte onorifice însărcinări, ar trebui să ținem discursuri foarte estinse despre importanța Thaliei române, despre originea și dezvoltarea acesteia, despre rezultatele obținute până în prezinte, sau să tractăm, din toate punctele de vedere, o altă temă scripturistă.

Necesitat inse me văd Ilustre dle președinte și mult onorată adunare generală a declară cumcă: etatea-mi înaintată, puterile fizice, pe lângă cea mai mare bunăvoință, nu me ajută a putea face aceasta.

Totul ce pot face este ca: în numele Asociațiunii noastre pentru literatura română și cultura poporului român, salutând cu toată onoarea aceasta ilustră adunare, în interesul și pentru progresul căreia ne-am întrunit în aceasta localitate, să-i doresc din inimă curată progresele și succesele cele mai îmbucurătoare, în toate direcțiunile, ca astfel cât mai curând să-și poată vedea realizate și încorporate mărețele și nobilele scopuri, spre cari nisuește de la înființarea sa.

Salutând deci încă odată mult onorata adunare generală, — precum și pe singuraticii membri ai acesteia, doresc prea onoratului dn președinte deplină sănătate, ca să poată conduce încă întru mulți ani aceasta societate culturală, cu acelaș zel și tactică, cu care o a condus de un șir lung de ani!

Trăiască Ilustrul domn președinte!

Prospereze Societatea!

*

Președintele *Iosif Vulcan* răspunde astfel:

Stimabile domnule,

Este un obicei de intimitate colegială între Societățile noastre culturale fruntașe, ca la adunările generale ale lor să se salute reciproc.

Obiceiul acesta exprimă ideea, că cei ce muncesc pentru răspândirea culturii naționale, trăind în armonie, se bucură de succesele lor.

Asociațiunea și Societatea noastră au un steag comun. Una mai mare, alta mai mic. Dar amândouă în serviciul culturii. Succesul ori căreia este și succesul celeilalte.

Dar ca succesul acesta să se poată atinge, amândouă au trebuință de sprijinul publicului.

Dorese din inimă ca sprijinul acesta să crească din an în an, ca astfel ele să poată lua avântul dorit.

Trimitem călduroase mulțumiri Asociațiunii pentru salutul cu care ne-a onorat și-i urăm succesul cel mai strălucit pe calea ce percurge!



Depeșele de felicitare

sosite la adunarea din Brad.

Brașov. Dorim reușită splendidă adunării. Dr. Saftu, Iosif Pușcariu, Sextil Pușcariu, Panțu, Bunea, Aron Sabadean, Priscu, Uveges, Sotir, Stoicovici, Branisce, Dima, Pantelimon, Bărbat, Cean, Macrea, Mercheșian.

Ronitsch Sauerbrunn. Din inimă salut pe frații întruniți în templul Thaliei Române. Oncu.

Brünn. Salutăm cu căldură și entuziasm adunarea Societății de teatru dorind succese strălucite. Dr. Sturza și oaspeții români din Woltischhof.

Șomcuta-mare. Urez adunării și expoziției succes deplin. Elena Hossu.

Blaj. Dorim adunării cele mai depline succese la inactivarea teatrului român. Bunea, Hodoș, Maniu, Danila, Sabo, Chirila, Ciura, Ciato, Fodor, Precup, Prie, Mureșianu, Pantea, Domșa, Radeș, dr. Pop, dr. Solomon.

Roman Petre. Salutăm adunarea fondului de teatru. Thalia română să inflorească. Trăiască membrii întruniți. Neagoe, Burz.

Sibiu. Cu Dumnezeu înainte, dorind rezultate favorabile. Redacția Foi Poporului.

Deva. Salut adunarea cu căldură și dorese succes strălucit. Simionaș.

Hațeg. Salutăm Thalia Română în Zarand. Bucur Popovits, Cornel Popovits, Ștefan Șelariu, Mihail Bontescu, Aurel Eliu, Ioan Baci, Iuliu Popovits, Titu Gheaja, Iulius Ciuciu, dr. Leo Parasca, dr. Iacob Radu, dr. Suci, dr. Victor Bontescu, dr. Augustin Străitariu, Candin David, Nicolau Ion Sussman, Marcu Sugariu, Pompeiu Neustädter, Emiliu Zilariu, Coriolan Roșea, dr. Virgiliu Bontescu.

Năsăud. Salutând întrunirea Thaliei, dorese rezultate strălucite. Pletos.

B. Huedin. Salut adunarea fondului de teatru. Pe marți trimit o acție de la „Selăgeana“ ca taxă de membru pe viață. Dr. Andreiu Pop avocat.



Invitarea din Reșița.

(Depeșă.)

Reșița. Salutăm adunarea dorindu-i succese strălucite. Cu dragoste frățească o invităm pe anul 1905 la noi. Sperând că votul adunării va fi pentru Reșița, la revedere! Ion Popovici preot, Alexandru Cremian, Anton Arjoca, Anton Muntean, Iosif Bereu, George Mărărescu, Ion Nicola, George Boican, George Pocean, Constantin Pocean, Vasilie Ciorda, Ignatie Herban, Ion Cioran, Ion Bernan, Strein Adam, Ion Jian, Eugeniu Crenian, Dumitru Encu, George Crașoveanu, Ilie Bernan, Ion Andrioi, Vasile Cojora, Traian Pliteu, Velcean.



Expoziția din Brad

despre care am scris în nr. trecut, s'a aranjat la inițiativa dnei Elena Pop de Băsești, presidenta Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedorii.

Ensaș expoziția a fost aranjată de doamnele din Brad: Aurelia Damian, Elisabeta Părău, Sofia German și Eugenia Oprișă, dimpreună cu dsoara Gizela Papp.



La balul din Brad

au mai luat parte doamnele: Impărat, Glava (Șesuri,) Putici (Halmagiu,) Săcărean (Băița,) Plaștea (Mihaleni,) Russu (Blăjeni,) Stanciu, L. Popa (Tătărești,) Bocan (Cristior,) St. Albu, Maniu Mihut (Birfin,) N. Bogdan, P. Russu (Cebea,) Machi-Ardelean (G. Varșand,) Candrea, Azurie Popa (Cristior) — ale căror nume au ramas afară din raportul nostru din numărul trecut scris în fuga condeiului.



E p i l o g.

Scrisoarea președintelui Iosif Vulcan adresată protopresbiterului Vasile Damian, președintele comitetului aranjator.

Reverendissime domnule protopresbiter!

Adunarea din Brad a Societății pentru fond de teatru român a fost un eveniment cultural căruia tot Românul i se închină cu respect.

Ferice de toți câți am luat parte, de trei ori

ferice de mine care am avut înalta onoare d'a prezida aceasta festivitate bogată în frumuseți.

Încântați de cele ce s'au petrecut în aceste zile în Brad, toți ne-am întors de acolo cu impresiuni delicioase. Adunarea aceasta este o nouă pagină strălucită în istoria culturii noastre naționale, scrisă de frații noștri zarandani.

Ospitalitatea, iubirea frățească și entuziasmul cu care ne-ați impresorat pe noi și steagul nostru, ne-au stors lacrimi de fericire și ne-au imprimat pe vecie sentimentul datoriei să ve închinăm devotamentul nostru profund.

Pentru noi v'ați deschis căldura inimii, pentru steagul nostru ați oferit comoara sufletului și l-ați împodobit cu daruri atât de multe, cum n'a mai fost împodobit nici odată pe unde îl purtarăm până acuma.

Faptul acesta ne-a învățat să știm, că „Român zarandean“ va să zică „Român de model“.

Primiți, Rds. Dle președinte, dimpreună cu toți membri comitetului aranjator expresiunea devoțiunii mele și a tuturor colegilor și oaspeților pentru zelul ce ați dedicat întru obținerea acestui măreț succes.

Iosif Vulcan.

Boroșineu 4 septembrie 1904.



Voci de presă.

„Gazeta Transilvaniei“.

Adunarea Societății pentru fond de teatru român.

Zilele de duminică și luni au fost zile de serbătoare pentru Românii din orașul Brad și împrejurime. În aceste zile și-a ținut în Brad „Societatea pentru fond de teatru român“ adunarea sa generală, în care comitetul acestei societăți înfloritoare a dat seamă despre mersul afacerilor societății în decursul anului trecut.

Adunarea a fost deschisă printr'un frumos cuvânt rostit de președintele societății dl Iosif Vulcan, care a fost ascultat cu viuă plăcere din partea numeroșilor oaspeți, cari au grăbit din toate părțile, ca să iee parte la această adunare. În discursul de deschidere președintele societății arată mai întiu scopul societății, și făcând apoi o asemănare între trecut și prezent scoate la iveală scăderile, cari s'au încuibat în decursul vremurilor în sinul societății românești. Iubirea de neam, zice dl Vulcan, este izvorul nostru mântuitor și idealismul a fost steaua conducătoare a înaintașilor noștri. Astăzi inse ne îndepărtăm tot mai mult de aceasta stea conducătoare, ne certăm, ne pismuim și nu ne mai putem însufleți. Dl Vulcan scoate apoi rând pe rând la iveală scăderile, de cari suferă așa numita „inteligență“ românească.

*

„Drapelul“.

Teatru român.

Sub acest titlu „Drapelul“ din Lugoj publică un prim articol din care scoatem următoarele :

Duminica viitoare „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român“ își va ținea adunarea generală de ăst an în Brad. Cei din părțile locului

ingrijindu-se de cu vreme, au luat dispozițiunile de trebuință, ca această adunare să fie deamă celor din anii trecuți și ca toți aceia, cari cunoscându-și datorința vor participa la ședințe, să petreacă bine în Brad.

Între societățile noastre culturale Societatea pentru teatru e a doua. Nu numai în urma caracterului său general, ci mai cu seamă în urma scopului ce urmărește, această societate merită atențiunea și sprijinul fiecărui Român. Societatea aceasta e instituită pentru a face posibilă inactivarea teatrului român, care e chemat nu numai să distragă, ci prin cultivarea frumosului să ne nobilizeze și prin manifestarea sa să ne păstreze limba și obiceiurile. Care dintre noi se poate subtrage de la sprijinirea acestui scop înălțător, mai cu seamă acum, când cultivarea limbei noastre naționale are să sufere grele lovituri ? Cu toții fără deosebire trebuie să ne vedem înrolați sub steagul Thaliei române.

E drept, că anul acesta reu se va resimți și la societățile noastre culturale, e drept că nu am ajuns în cultură încă așa departe, ca să putem aștepta, ca spiritul de jertfă să fie mai dezvoltat de cum de fapt e ; totuș suntem îndreptățiți a pretinde, ca fiecare să jertfească proporționat cu puterile sale pe altarul culturii naționale. Și aci zace reul, că cei mai mulți nu fac nici ceea ce pot ! Sunt unii chiar, cari și sprijinul moral, ce-l pot da, încă ni-l subtrag.

În septembrie își va ținea și „Astra“ adunarea sa generală în Timișoara și ni-e teamă, că din nou ni se va da ocaziune să ne convingem și la Brad și la Timișoara, că tot aceia suntem și într'un loc și într'altul, pe când alții, asemenea noue chemați și îndreptățiți, escelează cu absentarea lor generală.

Cultura națională nu cunoaște caste și nu cunoaște deosebire de partid, pentru că toți fiii popoului român sunt deopotrivă. Agrii culturii naționale sunt deschiși pentru fiecare Român binesimțitor ; aci tot Românul de bine e îndreptățit să-și pună în brazdă plugul său. Absentarea nimenuia și pe nici un motiv nu se poate seuză. Diferințe politice sau confesionale aici nu se primesc ca năsip potrivit de aruncat în ochii culturii românești. Nici nu putem admite, că un Român, fie acela ori și unde și în ori care poziție sau funcție de stat, ar fi dispensat de la sprijinirea culturii neamului său.

*

„Activitatea“.

Promovătorii Thaliei Române la Brad.

Duminică și luni „Societatea pentru înființarea unui teatru român“ își ține adunarea generală anuală în opidul Brad, care singur a fost locul de scenă teatrală a unei drame sfâșiitoare, a căruia actori plătiră cu viața rolul lor, parte în capetul din jos al Devei și căpeteniile în Alba-Iulia.

Frații noștri din părțile istoricului Zarand vor avea prilej a auzi din rostul viu a academicianului-președinte, cuvintele înălțătoare despre scopul acestei instituțiuni, pe cari numai el le știe spune cu atâta căldură, pătrundere adâncă și iubire de neam.

Convingerea nestrămutată iară va fi vestită cu glas tremurător, inse plin de duioșie, ce te mișcă și captivează pentru Thalia Română, a căreia stindard el l-a arborat și-l duce falnic din resărit de soare cătră apus și de la miazăzi cătră miază-noapte, pe

tot locul unde suflarea românească este dornică de înaintare pe terenul cultural.

Ilustrul bărbat poartă în peptul său convingerea, că între toate soiurile de poezii, teatrul ocupă locul întâi, în cadrele lui se unesc: oratoria, cântul-muzica și pictura, nu este numai cel mai nobil și de folos, fără în timpul de acum este cea mai universală și mai influentă petrecere, pentru că înriurează distractive asupra inimii și spiritului; ne învață cunoașterea omului, ne apără de viclenii și vestește morală. Teatrul este cea mai bună școală de viață filozofică-practică.

Prin muncă și perseverență s'a ajuns la multe fapte bune și frumoase, a zis odinioară înțeleptul Socrates. Aceasta i-a servit și dlui Iosif Vulcan drept buzolă în acțiunea sa, ce de atâția ani desvoaltă pe lângă ținta ce-și propusese. Se va fi convins de atâtea ori, că rădăcinile muncii sunt amare, iar urmașii sei se vor convinge, că cu atât mai dulci vor fi fructele ei.

Tot de dorul acesta sunt cuprinși și sfetnicii, ce sunt dați de ajutor jubilantului președinte. Ei toți poartă în inima lor focul iubirii de neam și conlucră din puteri încordate, ca scopul să fie ajuns mai curând decât s'ar așteptă. Așa ne și place a vedea luferii Thaliei Române în jur de farul luminător, ca împreună să reverse lumina binefăcătoare asupra semenilor lor.

Și acum după ce cunoaștem râvna, ce fiecare zarăndan o poartă în sufletul său pentru tot ce este bun, folositor și înălțător, suntem convinși, că mic cu mare, cărturar și țeran, se vor grupă în jurul conducătorului natural și a cărmaciului dibaciu, a prea onoratului protopresbiter Vasile Damian și împreună vor face, ca „Societatea pentru fondul de teatru național român” să aibă succes strălucit întru toate.

Din partea noastră dorim celor întruniți rezultat îmbelșugat, atât material, cât mai vărtos moral.

Acela, ce a stat la leagănul societății, să-i ajute Atotputernicul să ajungă și la botezul Thaliei Române!

Steaua conducătoare a vieții Sale!

LITERATURĂ.

Conferențe literare. Dl Alexandru P. Vojen tiner scriitor român din Iași, a obținut de la ministerul de interne al Ungariei, permisiunea de a ținea o serie de conferențe literare în diverse centre. Pre-totindeni dsa va vorbi despre „Carmen Sylva” și despre „Problema nemuririi”. Prima conferență s'a ținut sâmbătă, a doua luni. Marți (6 septembrie) în Lipova. Joi la Lugoj. Mâne sâmbătă la Lugoj.

Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria. Sub titlul acesta dl dr. Augustin Bunea a scos la lumină în Blaj o nouă lucrare istorică-bisericească, un volum de 307 pagini. Aceasta carte este un răspuns la volumul dlui T. V. Păcățianu: „Istoriografi vechi. Istoriografi noi”, apărut asta-primăvară la Sibiu, combătând afirmațiunea dlui Bunea că în Ardeal n'a existat mitropolie gr. or. română. Acum dl Bunea revine la chestiune și întemeiat pe un studiu de documente istorice amănunțit susține din nou aserțiunea sa. Prețul 3 cor., pentru România 4 lei.

Broșură politică. Dl George Meitani doctor în drept de la facultatea din Paris, a scos la lumină în București o lucrare intitulată: „Acțiunea diplomatică a Europei față de principatele române între anii 1821—1834”. Parte din isvoarele dreptului internațional public al României. Prețul 2 lei.

Manual de școală. A apărut la Brașov în editura librăriei Ciurcu: „Manual de limba germană” întocmit de dr. Constantin Lacea profesor. Partea I și II. Prețul 1 coroană 80 bani.

C E E N O U

Hymen. Dl Ștefan Gheție absolvent de teologie din Berința și dsoara Eugenia Câmpian s'au cununat la 1 septembrie în biserica gr. or. din Chendremal. — Dl Ion D. Șova din București și dsoara Maria M. Dancașiu din Reșinari s'au logodit. — Dl Victor Lazar și dna Ana Florea din Sibiu s'au cununat în Constanța. — Dl Ioan Magda vicenotar și dsoara Carolina Crișan s'au fidanțat în Benic. — Dl Virgil P. Pop din Lugoj și dsoara Adela Roșca din Făgăraș s'au cununat în 30 august în Făgăraș. — Dl Emiliu Mureșan absolvent de teologie și dra Victoria Barbul s'au cununat la 4 septembrie n. în biserica gr. cat. din Bârseul-mare. — Dl Aron Meșianu ales preot în Agnita și dsoara Mariți Micu s'au cununat la 4 septembrie în biserica ort. din Feldioara.

Dl Ioan cav. de Pușcariu de 80 de ani. Dumineca trecută, la 4 septembrie n., dl Ioan cav. de Pușcariu, jude de Curie în penzie și membru al Academiei Române, a serbat în tușulanul său din Bran a 80-a aniversare a nașterii sale. Cu ocaziunea aceasta toți membrii familiei s'au întrunit în jurul venerabilului octogenar și au serbat împreună frumosul eveniment familial. Trimitem și noi călduroasele noastre felicitări!

Reprezentatie teatrală în Brașovul-vechiu. La Stă Marie meseriașii români din Brașovul-vechiu au dat o serată teatrală. Dl D. Jaliu a cetit o lucrare despre însemnătatea serbătoarei St. Maria, apoi despre însemnătatea teatrului, arătând stăruința Brașovechenilor în cele bune. Corul a cântat câteva piese, a urmat trei declamațiuni, între ele una de o copilă 4½ ani. În sfârșit s'a jucat comedia: „Vecinătatea periculoasă”. Lume multă.

Adunarea învățătorilor la Șiria, unde în 29 august n. s'au întrunit învățătorii din dieceza Aradului, din partea de dincoace a Mureșului, a reușit escelent, luând parte foarte mulți, discutând serios mai multe chestiuni pedagogice. A fost și un banchet frumos, concert foarte reușit și un bal strălucit, despre care primim rândurile de mai la vale.

Arderea Câmpenilor. Din cauza lipsei de spațiu ocupat de informațiunile privitoare la adunarea din Brad, numai acuma putem lua notiță de marea nenorocire întâmplată în Câmpeni, la 17 august, când focul a nimicit cea mai mare parte a oreșelului muntenesc românesc. Paguba trece peste 1½ milion de coroane, din care numai puțin a fost asigurat. Mai mult au păgubit avocatul dr. Zosim Chirtop și medicul dr. Alesandru Șuluțiu. Aproape nimic nu s'a putut mântui. A ars și biserica gr. cat. În. Pr. Ssa arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Mețianu a trimis pentru ajutorarea nenorociților 500 de coroane.

Petrecerea din Siria. Petrecerea și concertul învățătorilor în Siria au reușit bine și au avut un venit mare la cassă. Prin public am văzut pe următorii stimați d. G. Popovici protop. în loc, M. Pașcuț protopop gr. cat. în Siria, I. Georgia protop. Buteni, Givulescu protop. M. Radna, adv. Hotăran, adv. I. Raț, adv. Gebeleş, dr. G. Popa, ing. Tr. Pașcuț. La petrecere au luat parte următoarele stimate d. n. e.: Maria Pașcuț potp. gr. cat., Irina Popovici potp. ort., Hotăran, v. d. Antonescu, Georgina Raț, Bogdan, Hui, Doboș, Crișan, Tămaș, Todorovici, Voștnar din Siria, din provincă au fost: Ana P. Zaslo Seleuș, Iulia Ungurian, Sidonia Ungurian Cheri, Iulia Popescu Covasint, Cornelia Popa Arad, Hortensia Morar, Maria Morar, Vancu Măderat, Silvia Balind Sinitea, Sofia Mihului, Moldovan Arad, Gebeleş Pecica, Maci Zimbru, Hereți Repsig, Novac Cill, Dârlea B.-Ineu, Drăgăncă, Groșorian, Nișca Gașa. Lucreția Mihulin, Marica Mladin Comlăuș, Maria Fabrițiu Somboteli, Ana Creț, Maria Ferician, Greguș, Frățilă, E. Ferician Agriș, M. Popovici Cuvin, Aurelia Popescu Măderat, Aurelia Hălmăgian Pâncota, Cismaș Gurba etc. Dșoarele: Terenția Ungurian Cheri, Olivia P. Zaslo Seleuș, Valeria Caraciony Josas, Florica Raț Pill, Sofia Bărăbaș, Sidonia Sabău Chitighaz, Letiția și Victoria Dimitrescu Arad, Iulia Nastici Agriș, Maria Morar Măderat, Ana Șerb Cill, Tulia, Hortensia și Lucia Bogdan Siria, Cornelia și Sofia Musca, Sofia și Livia Olar, Sofia Boțoc Comlăuș, Cornelia și Veturia Balind Sinitea, Florița și Zina Popovici, Maria Tămaș, Voș-

tinar, Sida Cherechian, Aurelia Faur și Luiza Todorovici Siria, Veturia Lașa și Ana Nișca Gașa, Marioara Țapoș Pâncota, Elena Mihulin Șebis, Constanța Ilica Bodești, Marioara Popescu Covasint, Hermina și Rosica Maci Zimbru, Ersilia Ștef și Cornelia Moldovan Arad, Rosalia Măți Halmăgiu, Anuța Cismaș Gurba, Emilia Coșa Miniș, Silvia Pap Drauți, Marica Morar Nădlac, Șfurdean, Vancu.

Îndreptare. În nr. trecut pagina 408, prima parte a coloanei de jos în sus șirul al doilea, s'a strecurat o greșală: „Colottov-Vad“ să se cetească „Kolostor-Vád“.

Au murit: *Baronul Nicolae Mustatza*, un membru fruntaș al aristocrației române din Bucovina, aparținând partidului conservator ai marilor proprietari români, născut la 1839 și înmormântat săptămâna trecută în cripta familiei din Sadagura; — *Nicodim Dan* învățător gr. or. în Zernești, la 2 septembrie, în etate de 64 ani; — *Mateiu Ignea*, paroc gr. or. în Lugoj, la 29 august în etate de 74 ani.

Proprietar, redactor responsabil și editor
IOSIF VULCAN. (ȘT. AD. AL. NR. 14/296 b.)

BIHOREANA

institutede credit și economii
societate pe acții
în ORADEA-MARE.
Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 4½%. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.

2. Acoardă împrumuturi ipotecare.

3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu caventați (credite personale țărănești.)

4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure către casse publice cu scadențe fixe.

5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).

6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natură.

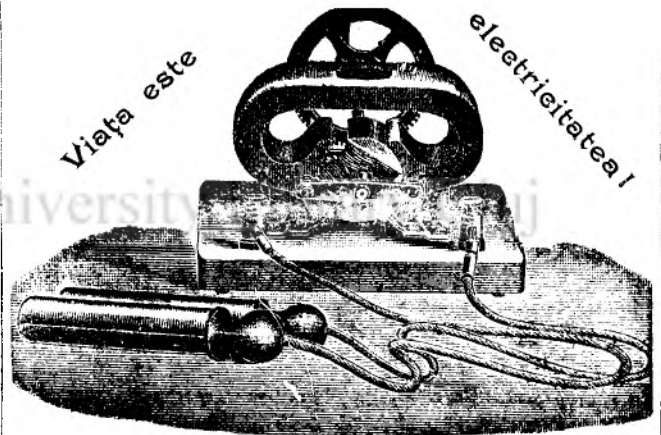
7. Îngrădește afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

8-12

Diracțiunea.

Reînnoirea și lungirea vieții cu „Electrophor“ul original de America.

Instrument medical electric vindecător, pentru folosință privată.



Atrag atențiunea oamenilor cari pătinesc de morbi și sunt slabi, asupra acestui instrument de electricitate și le dau sfatul ca să-l folosească pentru că: **Electrophor-ul** întărește nervii, reînnoește sângele, ne redă mintea și simțirile agerite. Asigură lucrarea regulată a sângelui și nervilor și ne scutește de toate boalele.

Dr. Boung, vestitul profesor de la facultatea de medicină din Paris astfel s'a declarat despre „Electrophor“: Nu numai mătrecile, reuma, șgărciurile, nervii și asthma au vindecat-o, acolo unde știința medicilor n'a mai putut ajuta, ei și boalele de nervi, durerile de cap, colica, sunetul urechilor, nedormirea, hipocondria, dar mai cu seamă au vindecat în mod minunat stricturile și vinele de aur în vre-o câteva zile, ba în multe cazuri în câteva ceasuri.

Boalele femești dau aproape vindecare sigură. Ba chiar și femeile în stare binecuvântată îl pot folosi cu succes bun.

Nu se strică!

Ține pe vecie!

Costă coroane 10.—
Un aparat mai mic pentru oameni mai slabi.

Costă coroane 20.—
Un aparat întreg pentru vindecarea boaleor învechite.

Trimittându-se bani înainte ori cu rambursă le espedează îndată reprezentantul din Europa al firmei „Elektrophor Co. Limited“.

Auffenberg József

(6-12) **Budapest, Huszár-uteza 6.**